

HS 29.6.2007

Erityisopetukselle on

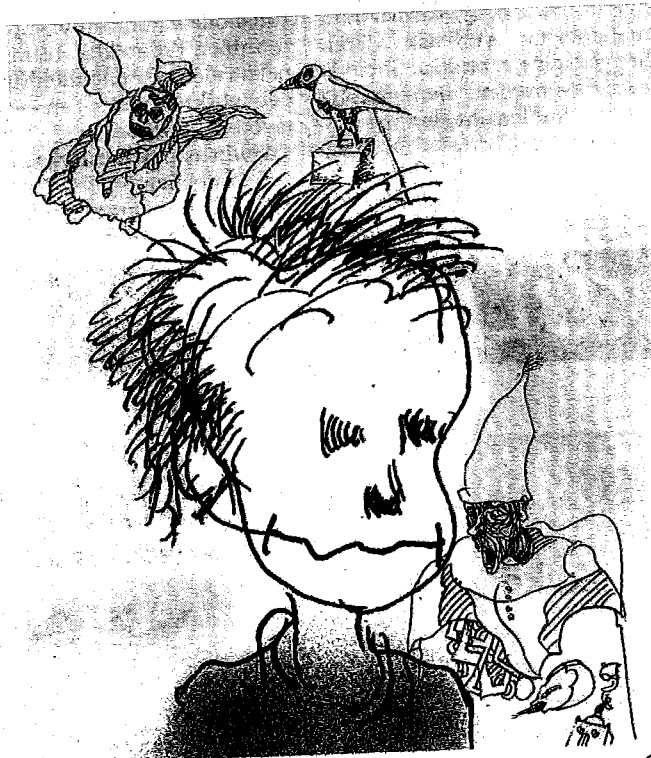
"Eristäminen vaikeuttaa oppilaiden sopeutumista ja oppimista sekä ylläpitää muiden ihmisten kielteisiä asenteita."

Tilastokeskuksen 15. 6. julkistaman tiedon mukaan peruskoulujen erityisopetus on jatkanut kasvuaan. Erityisluokille on nyt siirretty 33 119 oppilasta eli 5,7 prosenttia kaikista.

Lisäys edelliseen vuoteen on 525 oppilasta, vaikka peruskoululaisten määrä samaan aikaan väheni. Lukua kasvattavat vielä epäviralliset, tilastoimattomat siirrot.

Suomi on noussut erityisopetustilastojen kärkeen Euroopassa. Useimmissa maissa erityisluokkasiirrot jäävät alle kahden prosentin.

Erityisopetus on kulkenut hyväntahtoisuuden myötätuu-

ADAM KORPAK

myös vaihtoehto

lessa, koska se on ymmärretty heikkojen auttamisena.

Vaikka tästä epäilemättä onkin kysymys, erityisopetus voidaan myös nähdä eräänlaisena kompromissina, jossa opettajien torjumat lapset pääsevät kyllä kouluun, mutta eivät vielä muiden joukkoon.

Oppilaiden valikointi ja erotelu eivät kuitenkaan enää ole tätä päivää. Vähemmistöt pyritään nykyisin integroimaan muuhun yhteiskuntaan, ja ihmisoikeuksilla on entistä suurempi painoarvo.

Koulukaan ei saisi jäädä jälkeen tästä kehityksestä. Lapsille tulisi antaa oikeus normaaliin kouluympäristöön.

Oppilaat, jotka nyt syrjäytetään omiin ryhmiinsä, ovat tulevaisuudessa muiden ihmisten naapureita ja työtovereita.

Eristäminen vaikeuttaa oppilaiden sopeutumista ja oppimista sekä ylläpitää muiden ihmisten kielteisiä asenteita.

Unescon linjauksen mukaan

erityisluokkasiirrot saisivat olla vain harvinainen poikkeus.

Miten koulun kehityssuunta voitaisiin kääntää toiseksi? Suomen kannalta Italia on kiinnostava vertailumaa, sillä siellä luovuttiin erityisluokista vuonna 1977.

Onnistumisen salaisuutena italialaiset pitävät vahvaa yhteisöllistä arvomaailmaansa sekä erityisopettajien käyttöä opettajien tukena. Suomessa on vastaavasti luotettu heikosti koulutettuihin avustajiin.

Meillä on väitetty, että yhteisopetus on käytännössä mahdotonta. Ulkomaiset kokemukset osoittavat, että tämä ei ole totta.

Kouluintegraatio ei vaadi tuekseen monimutkaista huippuosaamista, eikä se ole millään tavoin mahdotonta. Erityisluokkasiirrot saadaan Suomessakin laskusuuntaan, jos vain halutaan.

Ensinnäkin erityisluokilta ja erityiskouluilta tulisi lakkauttaa korotettu valtionapu kuu-

rojen pientä ryhmää lukuun ottamatta. Toiseksi vanhemmille olisi annettava oikeus kieltää oman lapsen siirtäminen erityisluokalle. Erityisopetuksen tulisi olla palvelu eikä pakkotoimi.

Kolmanneksi erityisopettajakoulutus tulisi palauttaa luo-kanopettajapohjalle. Tämä auttaisi lopettamaan ammattikuntien keskinäisen eristäytymisen. Neljänneksi valtaosa kouluavustajista tulisi korvata erityisopettajilla.

Viimeistä lukuun ottamatta kaikki ehdotukset vaativat lakimuutoksia. Näillä keinoilla erityisluokkien oppilasmäärät saadaan putoamaan alle kymmeneentuhanteen.

Tarvitaan myös pehmeitä menetelmiä kuten koulujen kehittämishankkeita. Niillä ei kuitenkaan ole vaikutusta erityisopetussiirtoihin. Kaikille yhteisen koulun syntyminen vaatii eduskunnan tahtoa.

Timo Saloviita
erityispedagogiikan professori
Jyväskylän yliopisto

26.6.2007

KEENVUOROT

Erityisopettajakoulutus taas luokanopettajapohjalle

Ilmastokeskuksen 15.6. julkistettu katsaus osoittaa, että erityisluokille siirrettyjen oppilaiden määrät ovat kasvaneet. Erityisluokille siirretty 33 000 peruskoulun oppilasta eli 5,7 prosenttia kaikista. Tilastolliset luvut ovat vielä suuria. Runsaassa kymmenessä luokassa määrä on kaksinkertaistunut. Vuosi nousnut Euroopassa kärkeen.

Erityisluokat ja erityiskoulut olivat vanha tarpeellinen ilmiö. Kun koulun tila oli nykyistä suvaitsemattomampi, ne tarjosivat mahdollisuuden koulunkäyntiin niillekin oppilaille, joita opettajat eivät hyötynneet luokalleen. Nyt ajat ovat muuttaneet ja vähemmistöjenkin koulun kunnioitetaan entistä enemmän. Suvaitsevaisuuden lisääminen on tarkoittanut sitä, että koululle pyritään antamaan normaaliin ympäristöön. Luokkailmassa tämä tarkoittaa luokkia. YK onkin hyväksynyt periaatteen, jonka mukaan jokaisen lasten tulisi käydä koulua. Tältä pohjalta Suomen erityisopetusluvut alkavat muuttua ihmisoikeusongelmalta.

Koulutukseen taas luokanopettajia

Koululaitoksen rakenteet on laajasti suunniteltu tukemaan rinnakkaisjärjestelmää. Tärkeintä on erityisopettajakoulu-

Jyväskylän yliopiston erityispedagogiikan laitoksen opiskelijoita ryhmätyön kimpussa. KUVA: MATTI SALMI

tus. Suomessa luovuttiin 1970-luvulla vanhasta käytännöstä, jossa erityisopettajia koulutettiin vain kokeneista luokanopettajista. Erilliskoulutus, jota varten perustettiin omat erityispedagogiikan laitoksensa, tarjosi viljelyalustan segregatiota suosivalle alakulttuurille. Yhteisen kokemuspohjan puuttuminen vaikeuttaa nyt erityisopettajien yhteistyötä muiden opettajien kanssa. Se on myös johtanut erityisopettajan ammattitaidon mystifointiin. Toisen haitallinen rakenne on heikosti koulutetut avustajat. Avustajat ovat usein vain korvike sille, että yleis-

opetuksen opettajat ja erityisopettajat tekisivät yhteistyötä keskenään.

Erityisopettajakoulutus tulisi palauttaa kokeneiden luokanopettajien jatkokoulutukseksi, jonka pituus on yksi vuosi. Muutos nostaisi erityisopettajien pätevyystasoa. Avustajat tulisi suurimmaksi osaksi korvata erityisopettajilla. Viime aikoina on puhuttu tarpeesta lakkauttaa joitakin pieniä opettajakoulutusyksiköitä, koska tulevaisuudessa ikäluokat pienenevät. Ehdotettu malli lisäisi luokanopettajien koulutustarvetta, eikä lakkauttamistarpeita näin ehkä synny.

Jyväskylän yliopistossa on jo

otettu askeleita erityisopettajakoulutuksen ja luokanopettajakoulutuksen lähentämiseksi toisiinsa. Esimerkiksi erityispedagogiikan laitoksen yksinäinen korpivaellus päättyi tänä vuonna, kun laitos yhdistetään muihin.

Nämä ratkaisut ovat oikeansuuntaisia mutta riittämättömiä. Integroidun opettajankoulutuksen toteuttaminen vaatii korjauksia opettajien kelpoisuusasetukseen. Kouluihin on saatava erilliskulttuurien sijaan toimiva yhteistyö.

TIMO SALOVIITA
erityispedagogiikan professori,
Jyväskylän yliopisto